

DENÍK MÉHO SYNA NEBYL JSEM VYŘAZEN ZE ŽIVOTA

Zdeňka Kozáková

FRANČEOVÁ, E. *Deník mého syna - nebyl jsem vyřazen ze života*. 1. vyd. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání, 2002. 108 s. ISBN 80-211-0418-x.

Každá nastávající maminka očekává ve svých představách narození zdravého dítěte. Některé se však musí místo radosti a pocitu štěstí z vysněného potomka vyrovnávat s narozením miminka s postižením. Ne všechna manželství v této životní zkoušce obstojí. Některá se rozpadnou, jiná se uzavřou před okolním světem a snaží se „kompenzovat“ dítěti jeho postižení poskytovanou přemírou lásky a plněním všech požadavků za ně.

Pro dítě je naopak důležité, aby jej dokázala rodina přijmout takové, jaké je, neuzavírala se před okolím a přistupovala k výchově s vědomím přípravy pro co nejsamostatnější budoucí život svého potomka. Tzn. trpělivě a po malých krůčcích učit dítě sebeobsluze, osobní hygieně, pomoci při běžných domácích pracích, usměrňovat impulsivní a familiérní projevy, brát dítě do společnosti, umožnit mu kontakt s vrstevníky, navazovat přátelství, prožívat první lásky, vést k bohatým zájmům, ke sportu apod. Rodiče musí vytrvat, nevzdávat se po četných neúspěších, nepodléhat beznaději, nerezignovat. A že to opravdu lze, povzbuzuje i autorka recenzovaného Deníku mého syna, Eva Frančiová, matka dítěte s mentálním postižením.

Kniha, ač nevelká svým rozsahem, je obsahově bohatá, podnětná a oslovující čtenáře. Je souhrnem odpovědí na otázky, které autorka načerpala v průběhu výchovy svého syna. V úvodu knihy sděluje: „Protože vím, jak těžko se všechny informace získávají, rozhodla jsem se napsat tuto informační příručku, která snad pomůže rodičům překročit hranice ostychu a vkročit společně se svým mentálně postiženým dítětem do široké společnosti všech spoluobčanů.“ V úvodu autorka také povzbuzuje ostatní rodiče, aby se nestránili, neobávali se a neschovali svoje děti, ale umožňovali jim v rámci možnosti co nejširší pohyb v oblasti vzdělávání, kulturního vyžití i kontaktů s kamarády.

Kniha je rozdělena do tří hlavních částí. První z nich je psána formou deníku. Velice citlivě popisuje život Emila (tak se jmenuje autorčin syn s mentálním

postižením) od narození až po období dospívání a dospělosti, pozitivní i méně příjemné zážitky. Deník líčí Emilovu cestu v jednotlivých etapách života. To, jak se přestěhovali do Prahy, jaká navštěvoval zařízení, jak zvládal školní docházku, jak trávil volný čas, prázdniny či jak vycházel s rodiči a sestrou. Můžeme zde najít velké množství podnětných myšlenek, povzbuzení i inspirací pro rozvoj dítěte s mentálním postižením běžně dostupnými metodami, jako je například kreslení, modelování, kontakt se svým vlastním psem apod. Vyprávění je psáno velice čtivou formou, proloženo nejen informacemi o zařízeních, které Emil navštěvoval, a doslovnými citacemi závěrů vyšetření, která podstoupil, ale pro odlehčení i humornými zážitky. Mnoho z nich je nejen humorných, ale zároveň i poučných. Dovolím si citovat např. následující: *„Jednou jsme jeli s maminkou na návštěvu malíře pana Anderleho do Prahy. Pro rychlou přepravu bylo nutné použít metro, které jsem do té doby nepoznal. Můj strach jít někam do neznáma zvítězil a já odmítal sestoupit kamsi dolů! Maminka již vzdávala setkání s malířem pro nesplnění domluvené hodiny návštěvy a z telefonní budky mu volala svůj problém. Přesvědčit malého syna ke vstupu do metra. Dostalo se jí zajímavé rady: „Řekněte svému synovi, že metro řídí krtek, ať se jde na něj podívat“, řekl malíř a na mne to zabralo. Zvědavost zvítězila a já dlouhá léta chtěl pohledem zachytit toho krtka, co řídí metro. V jeho společnosti se mi hned cestovalo lépe, on seděl na samém začátku a řídil báječně.“*

Tento deník je nejen povzbuzujícím popisem neustálého hledání, ale demonstruje i důležitost neuzavírat se a umožnit vstup okolí do našich životů.

Druhou část knihy tvoří zajímavě, živě a poučně zpracované pasáže odborníků nejrůznějšího zaměření. Klinický psycholog Jiří Kubička se ve své stati zabývá rodinou dítěte s mentálním postižením, povzbuzením rodičů a praktickými radami pro volbu odborníka. V další části se PhDr. Marta Teplá zamýšlí nad vzděláváním dětí se specifickými výchovně vzdělávacími potřebami v České republice, nad posuny, které v této oblasti nastaly, a nad možnostmi, které mají děti a jejich rodiče dnes. Učitelky Mgr. Jana Vomáčková a Marta Santolíkova hovoří o výchově dítěte s mentálním postižením k samostatnosti a k uplatnění na trhu práce i ve společnosti. JUDr. Jan Hutař rozebírá možná úskalí v oblasti státní sociální podpory, kterým se však mohou rodiny vyhnout, pokud o nich vědí. Optimistickým závěrem této části je příspěvek Emilova trenéra kulturistiky prof. Dr. Karla Tuháčka.

Třetí část knihy je tvořena informačně velice cennou přílohou. Zahrnuje rozsáhlý adresář škol (speciálních mateřských škol, zvláštních, pomocných, praktických škol nebo odborných učilišť) a míst pomáhajících profesí i své-

pomocných sdružení. Adresy jsou udávány převážně pro Prahu. Autorka zde vybízí rodiče, aby se nebáli pravidelně navštěvovat poradenské instituce, a povzbuzuje je, aby se nestyděli.

V příloze je rovněž naznačen obsah předpisů Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR a dalších orgánů, které umožňují odklad povinné školní docházky, dodatečný odklad školní docházky, osvobození od povinnosti docházet do školy apod.

Pro rodiče je jistě důležitý i zdroj dalších informací v tištěné i elektronické podobě. Jsou zde uvedeny i adresy knihoven. Ty jsou zařazeny z hlediska odstranění možné technické bariéry, neboť ne každý rodič dítěte s mentálním postižením má přístup k internetu. Mnohé knihovny jej svým návštěvníkům umožňují.

Publikaci uvítají nejen rodiče dětí s mentálním postižením, kterým je primárně určena, ale zcela jistě i odborníci z oblasti speciální pedagogiky a ostatních nápomocných profesí. Lze ji doporučit všem, kteří se zabývají speciální pedagogikou nebo je alespoň tato oblast zajímá. Výborně poslouží i jako studijní materiál pro rozšíření obzoru v dané oblasti.

Publikaci lze považovat za významný přínos pro speciálně pedagogickou teorii i praxi, a to především z hlediska uchopení daného tématu. Podělit se o své zážitky, zkušenosti dobré i ty horší, nevtíravým způsobem poradit cestu a při tom všem neztratit jemný humor a životní optimismus, zasluhuje velký obdiv a uznání. Paní Eva Frančeová jej za Deník svého syna sklízí plnou měrou.

Nelze jinak než ukončit slovy autorky – „Pomáhejme si, aby cesta byla snadnější.“ – a doufat, že její motto a snaha bude výzvou a inspirací pro další z rodičů dětí se specifickými potřebami.

Mgr. Zdeňka Kozáková
Katedra speciální pedagogiky
PdF UP v Olomouci, Žižkovo nám. 5, 771 40 Olomouc